

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ 93ο • ΤΟΜΟΣ 184ος • ΤΕΥΧΟΣ 1883 • ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2019

Αφιέρωμα Η ψυχανάλυση στην Ελλάδα σήμερα

ΜΑΡΙΑΛΕΝΑ ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΥ • ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΣΤΕΦΑΝΑΤΟΣ • ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΑΟΥΤΣΟΣ • ΣΩΤΗΡΗΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ
ΕΦΗ ΛΑΓΙΟΥ-ΛΙΓΝΟΥ • ΜΕΡΟΠΗ ΜΙΧΑΛΕΛΗ • ΕΥΤΥΧΙΑ ΚΑΛΛΙΤΕΡΑΚΗ
ΚΛΗΜΗΣ ΝΑΥΡΙΔΗΣ • ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΡΗΓΑΣ

Edel Rodriguez, Ο Φρόνιτ στην Ελλάδα

Λογοτεχνίες • Τεκμήρια • Δοκίμια • Κριτική • Επιστολές

ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΙΣΤΗΝΟΣ • Κλ. ΜΙΚΟΝΙΑΤΗΣ-ΤΕΝΕΑΤΗΣ • ΣΠΥΡΟΣ Χ. ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ • ΜΑΡΙΑ ΚΟΠΑΝΙΤΣΑ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΑΚΡΥΔΗΜΗΤΡΗΣ • ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΗΔΩΝΗΣ • ΕΙΡΗΝΗ ΚΙΤΣΙΟΥ • ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΡΟΥΣΑΚΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΟΜΗΣ • ΡΟΔΗΣ ΡΟΥΦΟΣ - Θ. Δ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ • ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ • ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ • ΕΛΕΝΗ ΛΑΔΙΑ
ΘΑΝΑΣΗΣ ΜΠΑΡΛΑΓΙΑΝΝΗΣ • Ε. Χ. ΠΕΤΚΟΥ • ΤΑΚΗΣ ΣΠΥΡΟΥ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΡΤΣΑΚΗΣ • ΕΛΕΝΗ ΛΙΝΤΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ • ΑΘΗΝΑ ΒΟΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ • ΑΝΝΑ ΑΦΕΝΤΟΥΛΙΔΟΥ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΗΣ • ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ

Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Δεκέμβριος 2019

Η εσωγραφία της Ελένης Λαδιά, ένα πολύτιμο “opus sectile”

της Ελένης Λιντζαροπούλου*

Αποφάσισα να ξεκινήσω από το τέλος, όχι βεβαίως την ανάγνωση, αυτού του εξαισίου αφηγήματος, αλλά την σύστασή του στον αναγνώστη.

Η εσωγραφία μιας πεζογράφου της Ελένης Λαδιά, ευθύς όταν την διάβασα μόλις κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Αρμός τον Μάιο του 2019, μου προκάλεσε ένα σχεδόν ιερό δέος, ένα εσωτερικό τρέμουλο συγκίνησης όπως μόνο ένα «ψυχοπνευματικό μυθιστόρημα», όπως το χαρακτηρίζει η ίδια, μπορεί να προκαλέσει.

Το δέος δεν οφείλεται βεβαίως σε προσωπικά αίτια, στην σχέση μου με την συγγραφέα ή στην έμπνευση που μου γεννά το έργο της. Οι ιδέες που λάμπουν ολοκαίνουριες στις σελίδες της, οι λέξεις της, οι στιγμές ζωής που κρύβονται κάτω και πίσω από τις γραμμές και κυρίως ο τρόπος γραφής, η συναισθηματική απόσταση που επέλεξε η Ελένη Λαδιά να τηρήσει σε αυτό το αφήγημά της -κάπως σαν το οδυνηρό φλόγιστρο του πάγου-συγκλονίζουν και μαγεύουν.

Ξεκινώ από την τελευταία σελίδα, όπως προείπα, την 344η, ελπίζοντας να εξορκίσω λίγο πιο μακριά το οριστικό «τέλος» του αναγνώσματος, να κρατήσω ζώσα και θερμή την πιθανότητα και την ανυπομονησία για την είσοδό μου στην επόμενη μυστική της κρύπτη, στο επόμενο της βιβλίο, όπου οι ιδέες θα διαπλακούν με την έμπνευση και τον μυστικό της οίστρο.

Η Ελένη Λαδιά, ωστόσο, δεν ανυπομονεί γι αυτό. Στην τελευταία σελίδα του έργου της δοξολογεί και ομολογεί:

«Είμαι βαθιά ευγνώμων για την ζωή που μέχρι τώρα έζησα: για τον πόνο, τα βάσανα, την ενοχή και τις ασθένειές μου, όπως για την χαρά, την αγάπη, τις διακρίσεις για τα αγαπημένα μου Γραπτά, τα διαβάσματα και τα ταξίδια. Κι όπως είμαι τώρα εδώ χαρούμενη και καρτερική, έτσι θέλω να φύγω προστατευμένη από την Santa Clementia, την αγία ευσπλαχνία...»

Το βιβλίο αποτελεί μία σπουδή στα μελετήματα ενός αφάνταστα πεπαιδευμένου και καλλιεργημένου νου, ενώ αποτυπώνει με απόλυτη οικονομία λόγων και γεγονότων τον πνευματικό μόχθο και, ας μην φανεί οξύμωρο, την δύναμη ενός τραυματικά εύθραυστου ανθρώπου να συμφιλιώσει την ισχύ με τον φόβο, την πίστη με την αμφιβολία, την έπαρση με την φυγή.

Η Ελένη Λαδιά, με την απόσταση που της χαρίζει ο χρόνος -διάγει ήδη την έβδομη δεκαετία ζωής όταν συγγράφει αυτό το βιβλίο- αλλά και με συνειδητή και σκόπιμη αποστασιοποίηση

από τα αίτια των γεγονότων, αφηγείται τα ψυχικά και πνευματικά αποτελέσματα ενός βίου γεμάτου δημιουργία τον οποίον ταλανίζουν οδυνηρά, από την μικρή της ακόμη ηλικία, φόβοι, πόνοι, ασθένειες, φοβίες, εσωτερικές ενοχές, η διαρκής ψυχική διχοτόμηση, μια αναίτια παιδική τραγικότητα, οι οποίες δεν την εγκαταλείπουν ποτέ.

Παράλληλα, η βραβευμένη και πολυγραφότατη κορυφαία μας πεζογράφος, αποκαλύπτει τις εμπνεύσεις και τις επιρροές της, τις λογοτεχνικές, φιλοσοφικές, μουσικές, θεολογικές αγάπες της, το εσωτερικό διανοητικό της στερέωμα, όπως κανένας ομότεχρός της, εξ όσων γνωρίζω, δεν έχει πράξει έως τώρα.

Από την πρώτη πνευματική της συνάντηση με τον Καβάφη, τον Κάφκα, τον Καμύ, τον Κίρκεγκωρ, τον Ντοστογιέφσκι, τον Νίτσε και όλους τους μεγάλους του πνεύματος και της δημιουργίας, ως την παράδοξη οικειότητα, την σχεδόν συγγενεία της, με την Δήμητρα και την Κόρη και την σχέση της με την Ελευσίνα και τον ποιητή Δημήτρη Παπαδίτσα, η Ελένη Λαδιά δεν παύει να εκπλήσσει αλλά και να δωρίζεται στον αναγνώστη της, άλλοτε ως μύστις και άλλοτε ως εύθραυστη παιδίσκη, πάντοτε ως μοναδικότητα, που -κατά την γνώμη μου και άλλων πολλών που ασχολήθηκαν με το έργο της- δεν συγκρίνεται και δεν κατατάσσεται, δεν εντάσσεται και δεν συναριθμείται σε κανέναν κανόνα.

Το καλό, το κακό, ο Θεός, η αμφιβολία και η βεβαιότητα, οι πνευματικές διαμάχες και συγκρούσεις, αλλά και οι ευτυχείς διανοητικές συναντήσεις, οι συνεργασίες, οι μελέτες και οι μεταφράσεις, η αναζήτηση των ιδεών, η ελευθερία της ανθρώπινης σκέψης, το αυτεξούσιο, το πεπρωμένο και η μοίρα, τα δάκρυα, ο πόνος, η αγωνία για την ανθρώπινη πραγματικότητα, τα όνειρα αλλά και τα λάθη, γίνονται το συγγραφικό ορμητήριο μιας εξηντάχρονης και πλέον δημιουργικής πορείας.

Η Ελλάδα, η γλώσσα, την οποία τιμά και υπηρετεί πιστά και άοκνα με τα γραπτά της, οι ιεροί τόποι της ελληνικής ιστορίας και του μεγαλείου, αλλά και τα πανανθρώπινα προσκυνήματα, τα μέρη όπου μεγαλούργησε η παγκόσμια ψυχή και διάνοια, γίνονται μέσα από τις αναφορές της συγγραφέως μοναδικά πνευματικά και λογοτεχνικά ταξίδια. Η Κύπρος, η Μεγάλη Ελλάδα, η Αίγυπτος, η Ρωσία, τόποι που αγάπησε και περιέλαβε στα εμπνευσμένα κείμενά της ή μελέτησε στα αρχαιογνωστικά της έργα, ζωντανεύουν άλλη μία φορά για να αναπαραστήσουν το σκηνικό των γραπτών της. Σαν ένα πνευματικό προσκύνημα ευγνωμοσύνης σε όσα η ζωή, καλά ή κακά, της προσέφερε ως μοναδικές ευκαιρίες μεταστοιχείωσης του πόνου σε δημιουργία, της έλλειψης σε περίσσειμα.

Το βιβλίο αυτό της Ελένης Λαδιά, γραμμένο με την ωριμότητα της ηλικίας αλλά και με συμπονετική τρυφερότητα και κατανόηση προς το νεαρό κορίτσι που ζη εντός της, δεν αποκαλύπτει γεγονότα, τι να χρειάζονται άραγε αυτά... ξεδιπλώνει όμως ολοφάνερα,

υποδειγματικά και παραδειγματικά θα έλεγα, τον αγώνα ενός ανθρώπου να υπηρετήσει τον προορισμό του, ξεπερνώντας όλα τα εμπόδια, ψυχικά, σωματικά και πνευματικά, καταφάσκοντας στην ζωή με τον τρόπο που ορίζει η κλήση του, ως ένα χαρισματικό πρόσωπο αποτελούμενο από πολύτιμες αντιφάσεις, όπως ένα μωσαϊκό opus sectile αποτελείται από ποικιλόχρωμες πολύτιμες λεπτές ψηφίδες, οι οποίες μάχονται να συντεθούν σε ενότητα.

*Η Ελένη Λιντζαροπούλου είναι θεολόγος, ποιήτρια και υποψήφια διδάκτωρ Θεολογίας στο ΕΚΠΑ με θέμα: *Το κακό στην πεζογραφία της Ελένης Λαδιά.*